

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

พระราชพิธีฉัตรมงคล

พระราชพิธีฉัตรมงคล เป็นพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศล สมโภชพระมหาเศวตฉัตร เครื่องราชูปโภค ฉลองสิริราชสมบัติเนื่องในวันคล้ายวันบรมราชาภิเษก ของพระมหากษัตริย์ ในพระบรมราชวงศ์จักรี

วันฉัตรมงคล ถูกกำหนดวันขึ้นตามวันบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีนี้ขึ้นใน วันที่ ๔ - ๖ พ.ศ.๒๕๖๒ ดังนั้นวันฉัตรมงคลในปัจจุบัน จึงตรงกับวันที่ ๔ พ.ค.ของทุกปี

พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยปรากฏหลักฐานในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แต่พระราชพิธีฉัตรมงคล เริ่มมีครั้งแรกในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ตามธรรมเนียมเดิม ในเดือน ๖ (ตรงกับเดือน พ.ค.) เจ้าพนักงานทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายใน ที่มีหน้าที่รักษาเครื่องราชูปโภคและพระราชनिเวศน์ จะทำพิธีสมโภชเป็นการภายใน โดยฝ่ายในจะตั้งเครื่องสังเวद्य เครื่องประโคม และร้อยดอกไม้ประดับบูชา ส่วนฝ่ายหน้าจะจัดพิธีสวดมนต์เลี้ยงพระ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงประกอบพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ พ.ค.๒๓๙๔ และโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชกุศลในวันคล้ายวันบรมราชาภิเษกและพระราชทานชื่อว่า “ฉัตรมงคล”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงรับบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๑๑ พ.ย.๒๔๑๑ แต่ยังคงให้จัดพระราชพิธีฉัตรมงคลในเดือน ๖ ตามแบบอย่างในรัชกาลที่ ๔ ในปีต่อมา พระราชพิธีฉัตรมงคลถูกย้ายจากเดือน ๖ มาทำในเดือน ๑๒ และเรียกว่า “การสมโภชพระมหาเศวตฉัตร” มีการจัดพระราชพิธีรวม ๔ วัน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๒ คราว คือ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และเฉลิมพระราชมณเฑียร วันที่ ๑๑ พ.ย.๒๔๕๓ และพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช วันที่ ๒๘ พ.ย.๒๔๕๔

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในวันที่ ๒๕ ก.พ.๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ ไม่มีการจัดพระราชพิธีฉัตรมงคล เนื่องจากการประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ พระราชพิธีฉัตรมงคลจัดขึ้นทุกวันที่ ๕ พ.ค. เพราะทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พ.ค.๒๔๙๓ และทางราชการถือเป็นวันหยุดตามประเพณีของไทย หลังจากพระองค์เสด็จสวรรคต รัฐบาลได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเลิกวันที่ ๕ พ.ค. เป็นวันฉัตรมงคล

พิธีบำเพ็ญพระราชกุศลสมโภชพระมหาเศวตฉัตร เครื่องราชูปโภค

ในพระราชพิธีฉัตรมงคล จะมีพิธีจัดสมโภชเครื่องราชกกุธภัณฑ์ในพระบรมมหาราชวัง โดยเจ้าพนักงานอัญเชิญเครื่องมงคลสิริเบญจราชกกุธภัณฑ์ ขึ้นประดิษฐานบนพระแท่นใต้พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร จากนั้นพระราชครูหัวหน้าพราหมณ์ อ่านประกาศพระราชพิธีฉัตรมงคล พระสงฆ์ สวดพระพุทธมนต์เย็น

สำหรับเครื่องสิริเบญจราชกกุธภัณฑ์ ได้แก่ **พระมหาพิชัยมงกุฎ** สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ ทำด้วยทองคำหนัก ๗.๓ กิโลกรัม และได้ประดับเพชร “**พระมหาวิเชียรมณี**” ที่ยอดมงกุฎ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ถือเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะในการปราบดาภิเษกของพระมหากษัตริย์ **พระแสงขรรค์ชัยศรี** หรืออาวุธที่มีลักษณะเป็นมีดยาวคล้ายดาบ มีคมทั้ง ๒ ด้าน ตรงกลางทั้งด้านหน้าและด้านหลังเป็นสันนูนคล้ายคมหอก ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งพระอาญาสิทธิ์ในการปกครองแผ่นดิน ในทางพุทธศาสนายังหมายถึงพระปัญญาที่แหลมคมอีกด้วย **ธารพระกร** ซึ่งทำจากไม้ชัยพฤกษ์อันเป็นมงคล สื่อความหมายถึงชัยชนะ **วาลวิชนี** หมายถึง พัดโบตาลปิดทอง และแส้ขนจามรี ซึ่งเป็นเครื่องราชกกุธภัณฑ์ตามคติอินเดีย **ฉลองพระบาทเชิงงอน** หรือรองเท้าวที่พระมหाराชครูพราหมณ์จะเป็นผู้สวมถวายที่ละข้าง ซึ่งแสดงถึงพระบรมเดชานุภาพที่แผ่ไปทุกแห่งหนที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปถึง^๑

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

^๑ ที่มา : สำนักพระราชวัง, สำนักงานราชบัณฑิตยสภา